

Europese verkiezingen 2009

Aanbevelingen voor sociaaldemocratische prioriteiten

©PvdA Brussel-België
juni 2008

EUROPESE VERKIEZINGEN 2009

BIJDRAGE AAN PvdA PROGRAMMACOMMISSIE VAN PvdA BRUSSEL-BELGIË

BRUSSEL, 9 JUNI 2008

(Versie voor goedkeuring leden van de PvdA afdeling Brussel-België.)

"To the person who does not know where he wants to go there is no favourable wind."

Seneca

"Some would consider it principled when a politician has the guts to try to shape public opinion rather than be shaped by it. We already have too many examples in politics of popularity being confused with leadership".

Ingezonden brief, The Economist, 12-18 april 2008

DANK

De fiches van de afdeling Brussel zijn tot stand gekomen door de inzet van een groot aantal personen waarvoor dank verschuldigd is. Met name (in alfabetische volgorde):

Lo Breemer

Carsten Brzeski

Marcel Canoy

Anne Dankert

Steven Everts

Egbert Holthuis

Jeroen Jutte

Gert Jan Koopman

Judith Merkies

Koen Nomden

Monique Raquet

Marije Volger

Ton de Vries

Eindredactie:

Jeroen Jutte

Judith Merkies

INHOUDSOPGAVE

Inleiding

- Fiche 1: Inleiding
Communicatie en
Prioriteiten
- Fiche 2: De Europese economie – Monetaire Unie en de Lissabon strategie
- Fiche 3: Een sociaal Europa
- Fiche 4: Europa in de wereld
- Fiche 5: Het Europese Budget
- Fiche 6: Grenzen aan Europa
- Fiche 7: De Europese Commissie
- Fiche 8: De droom voorbij – afsluitende opmerkingen

Annex:

- Annex 1 – bij fiche 3 'Een sociaal Europa'
- Annex 2 – bij fiche 5 'Het Europese Budget'

INLEIDING

De PvdA neemt de verantwoordelijkheid om te regeren, om haar verkiezingsbeloften om te zetten in beleid. Dat vergt moed en verantwoordelijkheidszin. Die verantwoordelijkheid vereist het ontwikkelen van een toekomstvisie gesteund op grondige analyse en sterk rekening houdend met het nationale belang en (internationale) solidariteit.

De verkiezingen in 2009 gaan over Europa. Op geen enkel ander onderwerp in politiek Nederland is de verleiding groter om te vluchten in populisme, ten dele wellicht gedreven door sensatiezoekende media, (kortzichtige) tactische overwegingen en voortdurende polls. Ook de PvdA is niet immuun voor deze verleiding. Wat moet de PvdA, in de verdrukking aan linker en rechter zijde, doen?

De PvdA moet de verleiding van het populisme weerstaan. Europa is een deel van Nederland; Nederland is een deel van Europa. De Europese samenwerking heeft grote welvaart gebracht en vele andere voordelen. Het nationale belang is overduidelijk. Maar men moet ook erkennen dat er nog veel te verbeteren is.

Realiteit blijft dat sociaal democratische politiek gevormd wordt in zowel Nederland als Europa, binnen onze grenzen en over de grenzen heen. Een duidelijke grens bestaat niet meer. Daarom moet de PvdA zich niet laten verleiden tot populisme, maar juist richting geven voor een betere toekomst binnen en buiten Nederland.

PvdA afdeling Brussel/België heeft in dit licht een aantal fiches opgesteld, als leidraad voor debat en als bijdrage aan de PvdA programma commissie. Deze korte fiches dekken de volgende onderwerpen:

1. Inleiding – communicatie en prioriteiten
2. De economie: globalisering, Lissabon en financieel economische politiek
3. Een sociaal Europa
4. Europa in de wereld
5. Het Europese budget
6. Grenzen aan Europa
7. De Commissie

Het inleidende stuk geeft kort en bondig al enige conclusies. Het presenteert 4 globale prioriteiten. Naast deze prioriteiten pleit de afdeling ook sterk, na 20 jaar CDA en VVD, voor een PvdA commissaris in Brussel. Het is meer dan ooit van strategisch belang om sociaal democratische doelstellingen om te zetten in resultaten.

Jeroen Jutte
Voorzitter PvdA afdeling Brussel/België

KERNELEMENTEN VAN EEN VISIE VOOR EN COMMUNICATIE OVER EUROPA

1. Europa is alledaags

Europese "*dossiers*" zijn alledaags maar worden zo niet gepresenteerd. Kijk naar wat wellicht controversiële onderwerpen zijn.

Het aantal "buitenlanders" in Nederland, (de "Poolse invasie" is daar deel van), positief of niet, is een fenomeen dat met open grenzen een Europese dimensie heeft. Dit speelt ook in Frankrijk, Duitsland, België, Italië, enzovoorts.

In Nederland is men in toenemende mate bezorgd over klimaatverandering. Alleen via Europa kan Nederland een rol van belang spelen in het bewerkstelligen van een mondiaal akkoord. De hoge prijzen van energie, waaronder de prijs van benzine, speelt alle Nederlanders parten. Nederland alleen heeft geen enkele invloed. Maar op mondiaal niveau heeft Europa wel degelijk invloed, door bijvoorbeeld de autoindustrie te dwingen zuiniger auto's te maken en door een gezamenlijk energiebeleid te ontwikkelen die ook in de toekomst de energievoorziening veilig stelt.

Er is nog nauwelijks een politiek onderwerp te bedenken dat niet een Europese dimensie heeft. Het presenteren van deze Europese dimensie bij nationale beleidsonderwerpen moet een tweede natuur worden—in beleidsstukken, zowel in de geschreven pers alsook op radio en tv. *Serveer Europa als dagelijkse kost!* In andere Lidstaten, en bijvoorbeeld in de Franse krant Le Monde, gebeurt dit al.

2. Proactieve en constructieve benadering van Europa

De visie vereist behalve een kritische houding vooral een proactieve benadering van Nederland in Europa. Vaak wordt er achteraf geklaagd dat iets niet zou mogen van Europa (woningcorporaties, drugsbeleid, pensioenstelsel). In de praktijk valt er vrijwel altijd vooraf een mouw aan te passen door goed overleg. Om iets te bereiken in Europa is een constructieve houding nodig. Een visie op Europa betekent dat de partijen vooral moeten zeggen wat ze wél willen en niet alleen maar een onsje minder. Dus niet '*I want my money back*', maar ook vertellen waar wél geïnvesteerd moet worden.

3. Europa maakt het burgers makkelijker

Europa maakt het burgers makkelijker. Concrete voorbeelden te over: een gezamenlijke munt, geen valutaschommelingen en omwisselen meer, prijstransparantie en vergelijkingsmogelijkheden met buitenlandse aanbieders, wegvallen van de grenzen en reisformaliteiten, lage telefoontarieven, recht op geneeskundige hulp in het buitenland, samenwerking bij epidemieën (bv griep epidemie), coördinatie van de sociale zekerheid en samenwerking bij het aanpakken van criminaliteit en terrorisme.

Europa maakt het burgers ook makkelijker met verandering om te gaan. De Europese interne markt en mededingingswet stellen de lidstaten in staat de vruchten van globalisering plukken. Een modern sociaal beleid, dat sterk in de Europese agenda naar voren komt en vrijwel volledig aansluit bij de PvdA visie op "Arbeid en participatie", is nodig om eventuele nadelige gevolgen op te vangen zodat mensen niet aan te kant komen te staan.

PRIORITEITEN

Europese samenwerking blijft het middel om de welvaart voor iedereen op een hoger niveau te krijgen. Veel problematiek is grensoverschrijdend en vraagt om een aanpak op Europees niveau. Maar niet alle problematiek is van Europese aard. Er blijven terreinen die strict zijn voorbehouden aan nationaal beleid.

De fiches van de PvdA afdeling Brussel/België zullen dit op een aantal specifieke terreinen naar voren brengen.

Centrale vraag is: wat zijn de belangrijkste prioriteiten voor de PvdA? Wat zijn onze verwachtingen? Wat moet de volgende Commissie, samen met de Lidstaten en onder controle van het Europese Parlement, bereiken?

1. Een sociaal en welvarend Europa!

Er leven in Europa 19 miljoen kinderen onder de armoedegrens. Europa gaat niet alleen over vrij verkeer van kapitaal in een vrije markt, maar gaat er vooral over om door samenwerking het samen beter te krijgen. De sociale dimensie moet en kan veel sterker om een "*Europa van de burger*" te bereiken. Gezamenlijke doelstellingen, vastgelegd in de Lissabon strategie leiden langzaam tot goede resultaten, ook op sociaal vlak. Maar er is nog veel te doen. En het kan zonder de Nederlandse sociale zekerheid aan te tasten. Zo kunnen de wachtlijsten in de gezondheidszorg korter worden doordat Nederlanders in België terecht kunnen, kunnen landen van elkaar leren hoe men het aantal kinderen voortijdig de school verlaat terugdringt, en kan Europa meer investeren in mensen zodat zij niet langs de kant komen te staan als gevolg van globalisering.

2. Europa in de wereld – een nieuwe impuls voor vrede!

Europa toont zich op het vlak van buitenlands beleid steeds sterker, zelfs een leider. Nu al onderhandelt Europa met Iran in naam van de VS, Rusland en China, iets wat 10 jaar geleden niet voor te stellen was. Europa heeft de economische en politieke macht om een positieve bron van verandering te zijn. Soft power, tegenover brute militaire kracht. Ontwikkelingshulp tegenover retoriek. Diplomatie tegenover spierballentaal. De Unie moet een sterker buitenlands beleid krijgen, die meer eenheid uit straalt.

3. Klimaatverandering – tijd voor actie!

In 2009 vindt in Kopenhagen een grote klimaatconferentie plaats om tot een nieuw post-Kyoto verdrag te komen. Het is tijd voor drastische veranderingen maar zonder Europese leiding zal er niets van terecht komen. Europa loopt vooraan in de wereld in 'groene politiek'. Europa moet verder gaan met concrete acties.

4. Harde aanpak misbruik bedrijfsleven!

De consument moet er van op aan kunnen dat hij veilige producten in de winkel vindt. Producten die op correcte wijze geproduceerd zijn, zonder kinderarbeid, uitbuiting van arbeiders, zonder excessieve beloningen voor managers en zonder enorme vervuiling. En ook dat hij niet teveel betaalt door illegale prijsafspraken. Ondernemingen die niet volgens de regels spelen moeten hard terecht worden gewezen, met zware boetes. Anderzijds moet de consument begrijpen dat meer rechtvaardigheid voor iedereen ook terug te zien is in de prijs.

AFSLUITENDE OPMERKINGEN

Europa en Europese samenwerking wordt in Nederland door de burger, zo wijzen enquêtes uit, op zich gezien als positief. Toch zitten er grote barsten in de liefde sinds het referendum over de Europese 'Grondwet'. Politieke partijen spelen uit stembejag in op deze gevoelens. Natuurlijk, het is een feit, zoals alle projecten is ook "Europa" niet zonder fouten. En die fouten moeten worden hersteld en "Europa" kan nog verder verbeterd.

De afdeling Brussel/België sluit hiervoor niet de ogen. De afdeling Brussel /België heeft gepoogd op basis van het Beginselmanifest, en met een grondige kennis van de verschillende dossiers, fiches op te stellen die een politieke positie innemen. De huidige perceptie in Nederland, in politiek opzicht niet onbelangrijk, heeft bij het opstellen een relatief kleine rol gespeeld. Immers, het tonen van leiderschap, het dienen van het nationale belang en het hebben van een visie op de toekomst moeten niet worden gestuurd door opiniepeilingen. Opiniepeilingen geven geen richting. Alleen met een heldere visie kan de partij hoop hebben op succes: succes bij verkiezingen en succes bij het behalen van resultaat .

FICHE 2 – DE EUROPESE ECONOMIE

MONETAIRE UNIE EN DE LISSABON STRATEGIE

Inleiding

De grote uitdaging voor het komende decennium is om de economische groei en werkgelegenheid in Europa op peil te houden in het licht van de vergrijzing en voortschrijdende globalisering. Tevens zal in deze periode het ambitieuze klimaat – en energiebeleid van de Unie gestalte krijgen. Projecties laten zien dat zonder economische hervormingen het groeitempo van de economie zal halveren naar ongeveer 1% per jaar. De laagstopgeleiden en sociaal zwakkeren zullen zich in een steeds moeilijker positie bevinden.

Globalisering, duurdere energie en hogere voedselprijzen zullen dan voor zeer grote sociale spanningen zorgen. Economische hervormingen gecombineerd met een activerend sociaal beleid zijn hard nodig, juist in het belang van onze achterban, ook al zal zij dit niet spontaan zo zien. Sterk en sociaal dus. Deze hervormingen zullen van velen in de maatschappij grote aanpassingen vergen. De PvdA kan zich onderscheiden door modernisering niet uit de weg te gaan maar die zo vorm te geven dat ze groei bevordert en tevens rechtvaardig is. Politiek leiderschap is van essentieel belang: de PvdA moet een heldere lange termijn visie uitdragen met, waar nodig, moeilijke boodschappen.

Randvoorwaarden

Goed macro economisch beleid en een stabiel monetair beleid zijn essentieel om de basis voorwaarden voor economische groei te scheppen. De Europese Monetaire Unie bestaat 10 jaar en is een succes. Iets waarop niet alleen Nederland maar ook de PvdA trots kan zijn. Tien jaar monetaire unie betekende voor Europa en voor Nederland tien jaar lage inflatie, een ongekend laag renteniveau en creatie van nieuwe banen die groter was dan in het *job wonderland* de Verenigde Staten.

Maar niet alles is rooskleurig. De meeste landen van de eurozone lopen nog steeds achter wat betreft economische groei, productiviteitsgroei en in flexibiliteit om zich aan nieuwe mondiale omstandigheden aan te passen. De PvdA moet ook op macro-economisch terrein pro-actief zijn. Het is voor de komende jaren belangrijk om Europa op macro-economisch terrein klaar te stomen voor mondiale tegenwind en het aangaan van voor ons liggende uitdagingen zoals globalisering en vergrijzing.

Krachtige ondersteuning van de ECB en de Europese Commissie bij het vaststellen van het monetaire beleid en het toezicht houden op de begrotingsdiscipline. Dit klinkt wellicht paradoxaal voor een sociaal-democratische partij maar is het niet. Inflatie treft de armsten die een groot deel van hun inkomen consumeren en zich minder goed tegen die gevolgen kunnen beschermen zeer hard. De geloofwaardigheid van de ECB en haar onafhankelijkheid zijn een groot goed dat niet ter discussie moet worden gesteld. Bij het begrotingsbeleid is de Commissie een neutrale en onafhankelijke scheidsrechter die ook de grote landen tot de orde moet kunnen roepen. Zonder sterke Commissie betalen Nederlandse burgers via hogere Europese rentes voor het gebrek aan discipline in grote lidstaten.

Het afgelopen jaar heeft laten zien dat er nog steeds tekortkomingen zijn bij het raamwerk voor **financieel toezicht**. Financiële markten houden niet aan de grenzen van Nederland op, er is een Europese, het liefst een mondiale aanpak vereist.

In Europees verband moeten afspraken worden gemaakt voor meer transparantie. Tot nog toe waren de regelingen over het openbaar maken van informatie over nieuwe financiële producten (zoals *structured products*, *special purpose vehicles*) ontoereikend omdat sommige constructies buiten de balans werden gehouden. Dit moet veranderen. Duidelijke nieuwe regelgeving is vereist die ervoor zorg draagt dat financiële instellingen voldoende inzicht bieden in de risico's die ze zijn aangegaan en op de balans hebben. Europa moet hierbij een leidende rol nemen, in samenspraak met Amerikaanse autoriteiten.

Mededingingsbeleid is een ander component die essentieel is voor de juiste economische balans. Dit beleid op Europees niveau heeft al veel bereikt. Een decentralisatie is ingezet met een grotere rol voor Lidstaten. Dit is goed. De ingeslagen weg van het meten van economische effecten van eventueel misbruik is een goede lijn: op deze manier worden alleen die zaken aangepakt die economisch schade berokkenen en hoeven mededingingsautoriteiten geen tijd te verdoen met minder belangrijke zaken. De *bottom line* moet zijn dat echt misbruik niet toelaatbaar is en dat ondernemingen die niet volgens de regels spelen door zware boetes hard terecht worden gewezen

Tevens is het van essentieel belang dat een heldere lijn ontstaat van het precieze bereik van mededingings- en interne marktregels voor semi-publieke diensten ("*services of general interest*") vooral daar waar private partijen publieke taken uitoefenen. Weliswaar zijn hier richtlijnen en jurisprudentie over maar er is ook nog veel onzekerheid. De Commissie kan hier verder in gaan.

Economische groei en Lissabon strategie

Een economische groei agenda kan alleen slagen als zij op Europees niveau wordt ontwikkeld en gesteund. De Nederlandse economie is te klein, te open en te afhankelijk van Europese kaders om deze uitdaging zelfstandig in isolatie te realiseren. Europa als kans, als bondgenoot, als antwoord op globalisering dus.

De Lissabon Strategie is een poging nationale en Europese economische belangen op elkaar af te stemmen. De Lissabon agenda kende een uiterst stroeve start in 2000 omdat het op de verkeerde leest was geschoeid maar na hervormingen in 2005 heeft het zich aangepast aan nieuwe realiteiten hetgeen vruchten begint af te werpen.

Op basis van kaders en gemeenschappelijke doelen vindt coördinatie plaats tussen lidstaten en de Gemeenschap die tot echte resultaten leidt. De PvdA zou deze strategie moeten steunen daar zij gebaseerd is op een moderne sociale hervormingsvisie en daarmee de beste kansen biedt om in de ons omringende landen vooruitgang te boeken. Dat wil niet zeggen dat alles koek en ei is.

Een belangrijke aanpassing die gemaakt moet worden is dat de sociale dimensie sterker geïntegreerd moet worden in die strategie (zie fiche 3). Dit is één van de voorwaarden voor een brede vooruitgang in de komende jaren, met name ook buiten Nederland in armoede bestrijding, sociale buitensluiting, school uitval, enzovoorts.

Waarom zijn structurele hervormingen in andere landen belangrijk als wij in Nederland toch ons huiswerk doen (naast sociale overwegingen)? Structurele hervormingen (herstructurering arbeidsmarkt en/of bedrijfsleven, faciliteren toegang Europese markt) zijn het enige middel om binnen de monetaire unie de economie blijvend te stimuleren en te beïnvloeden. Het monetaire beleid wordt in Frankfurt bepaald, wisselkoersdevaluatie is niet meer mogelijk en ook budgettair heeft het beleid weinig ruimte gezien de toekomstige kosten van de vergrijzing.

De EMU heeft geleid tot enige vooruitgang op het gebied van structurele hervormingen, maar helaas nog te weinig en niet in alle landen. Duitsland is met o.a. de hervorming van de arbeidsmarkt het stralende voorbeeld, maar Italië en Frankrijk lopen achter. Waarom zijn structurele hervormingen voor Nederland belangrijk? Nederland is een exportland en het grootste gedeelte van onze exporten gaat naar de andere Europese landen. Als deze landen niet groeien door gebrek aan structurele hervormingen, zal er ook geen vraag naar Nederlandse producten zijn en blijft ook de groei van Nederland achter. We vergeten wel eens dat Nederland als geen ander land in economische zin geprofiteerd heeft van de interne markt en van de monetaire unie.

Tot slot, de economieën van Europa zijn meer verbonden dan ooit door de interne markt, monetaire unie en mededingingsbeleid. De Lissabon Agenda is een poging om nationale soevereiniteit te verenigen met deze realiteit van verbondenheid. Dit is niet perfect, want het ontbreekt de Lissabon agenda aan harde instrumenten om dingen af te dwingen. De PvdA moet niet pleiten voor het creëren van zulke harde instrumenten aangezien die strijdig zijn met het subsidiariteitsbeginsel. De PvdA moet juist de combinatie steunen van ambitieuze doelstellingen, samenwerking en samenspraak. Daarnaast kan worden gedacht aan twee andere instrumenten.

- Een betere koppeling tussen het functioneren van de EMU en de Lissabon strategie. Kort samengevat betreft de Lissabon strategie de E van EMU. Op termijn zijn er grote risico's verbonden aan een monetaire unie zonder sterke co-ördinatie van het economische beleid. Zonder structurele hervormingen en grotere flexibiliteit van arbeids- en produktmarkten in alle EMU lidstaten zijn er aanzienlijke risico's voor Nederland. Meer co-ördinatie in de EMU – met steun van de Eurogroep – is dus noodzakelijk. Het verscherpen van naming and shaming. Nederland doet het vrij goed, maar andere landen vooral ook binnen het eurogebied zijn minder brave leerlingen. Het is in het belang van Nederland om deze landen stevig te confronteren met hun laksheid.
- Een Europa van twee snelheden. Aan de ene kant structurele hervormingen in de eurozone en aan de andere kant hervormingen in de EU als geheel. Meer macht voor de Eurogroep is denkbaar. Het is effectiever om meer beslissingen te nemen op het niveau van de eurozone. De EU is met 27 landen een zeer heterogeen verschijnsel. Door de laatste uitbreidingen zijn de economische verschillen tussen de lidstaten groter en niet kleiner geworden. De landen van de eurozone zijn economisch veel dichter bij elkaar (homogeen), waardoor structurele hervormingen binnen de eurozone beter te realiseren zijn. Meer coördinatie en beslissingen van en over structurele hervormingen op het niveau van de Eurogroep zou tot meer vooruitgang kunnen leiden.

FICHE 3 – EEN SOCIAAL EUROPA

Wat is een sociaal Europa? Een sociaal Europa is een Europa waar armoede zoveel mogelijk wordt teruggedrongen. Het is een Europa waar een goede gezondheidszorg voor iedereen toegankelijk is. Een sociaal Europa is een Europa waar de kwaliteit van onderwijs niet afhankelijk is van de portemonnee van de ouders. Het is een Europa waar mensen kansen en herkansingen krijgen. Waar mensen werk van hoge kwaliteit vinden en waar discriminatie wordt tegengegaan. Waar dynamiek gecombineerd wordt met de sterkste schouders die de zwaarste lasten dragen. Het is een Europa dat een juiste balans poogt te vinden tussen economische efficiëntie en sociale rechtvaardigheid. Een sociaal Europa is voor Europeanen zo vanzelfsprekend. De voordelen van Europa en van hetgeen dat ons bindt vallen vaak pas op als we buiten Europa reizen. Het is wat Europa – en met Europa Nederland – anders maakt van de rest van de wereld.

Tony Blair verwoordde het in 2005 zo: *Een sociaal Europa is niet een Europa waarin 20 miljoen werklozen aan de zijlijn staan.* En, om in die stijl verder te gaan, een sociaal Europa is niet een Europa waarin 19 miljoen kinderen onder de armoedegrens leven. Het is niet een Europa waar 6 miljoen kinderen voortijdig school verlaten en daarmee een veel grotere kans hebben op werkloosheid, armoede en sociale uitsluiting. Het is een Europa waar we willen dat 40 miljoen mensen (!) een hoger opleidingsniveau halen zodat ze meer kansen hebben op de arbeidsmarkt en niet aan de kant komen te staan als gevolg van globalisering en technologische ontwikkelingen.

Sociaal beleid lijkt onder druk te staan. De toegenomen individualisering van de maatschappij maakt dat mensen privé wel tevreden zijn, maar niet gelukkig zijn met overheidsbeleid en daarin sociaal beleid. De bereidheid om te delen lijkt verminderd. En ook andere factoren spelen een negatieve rol. Demografische trends geven aan dat rond 2050 Europa – bij gelijkblijvend beleid – ongeveer 48 miljoen minder werkende mensen zal hebben. Dat heeft een sterke invloed op de capaciteit van onze maatschappij om (duur) sociaal beleid te betalen. Het is daarom belangrijk in een breder kader te kijken wat de uitdagingen en mogelijkheden zijn.

Pijlers van Europees sociaal beleid

Nieuwe inzichten uit wetenschap en praktijk leren dat modern sociaal beleid gebaseerd is op de volgende pijlers:

- Mensen worden het gelukkigst als er maximaal gebruik gemaakt wordt van hun capaciteiten. Dit vereist een verschuiving – die in Nederland als deels gaande is – van 'pamperen' naar aandacht voor wat mensen kunnen, van kijken naar de overheid naar gedeelde verantwoordelijkheid. Modern sociaal beleid richt zich dus sterk op toegang voor iedereen – onderwijs, gezondheidszorg, arbeidsmarkt beleid – , maar is strenger als niet goed van die toegang gebruik gemaakt wordt. Deze verschuiving is niet alleen geïnspireerd op recente inzichten, maar ook op het feit dat sociale risico's meer dan in het verleden aan het gedrag van mensen zelf wordt toegeschreven. De maatschappij gaat om die reden meer van de eigen verantwoordelijkheid van mensen uit bij bijvoorbeeld werk en gezondheid.
- Het tempo van nieuwe mogelijkheden en veranderingen zijn af en toe duizelingwekkend. Modern sociaal beleid faciliteert mensen om gebruik te maken van die veranderingen in plaats van erdoor geïntimideerd of overdonderd te worden. Zulk beleid begint al vroeg. Een life cycle beleid, dat al van jongs af aan

kinderen nauwgezet volgt en voorbereidt op een wereld waar verandering niet meer buiten te sluiten is kan het aantal drop-outs sterk terug brengen en daarmee latere problemen voorkomen.

- Ondanks alle inspanningen van mensen zelf, omgeving en overheid, kan het gebeuren dat mensen niet slagen in het leven. Solidariteit vereist dat we die mensen niet aan hun lot overlaten. Ook daarbij blijft de focus op het zo snel mogelijk weer zelfredzaam maken van de mensen.

De rol van Europa – vijf voorbeelden

Sociaal beleid is *in eerste* instantie nationaal beleid. In het verleden heeft dit nog wel eens tot het misverstand geleid – ook bij de PvdA - dat Europa geen rol heeft te spelen bij onderwijs, gezondheidszorg, arbeidsmarkt etc. Het is waar dat lidstaten het recht hebben te bepalen hoe ze die sectoren met belangrijke publieke belangen vorm willen geven. Wat is dan de rol van Europa? We noemen vijf voorbeelden:

- Veel lidstaten kampen met hetzelfde type problemen. Europa kan benut worden voor het uitwisselen van '*best practices*' en het aanzwengelen van discussies. Het zetten van gezamenlijke doelen, en het volgen van die doelen bijvoorbeeld voor het terugdringen van het aantal kinderen dat voortijdig school verlaat, kan ook een positieve impact hebben. Dit systeem is de basis van de Lissabon strategie. Ook directe coördinatie van beleid kan helpen. Zo kunnen, bijvoorbeeld, de wachtlijsten in de gezondheidszorg korter worden doordat Nederlanders in België terecht kunnen.
- Europa kan lidstaten op sommige gebieden ondersteunen met wetgeving, vooral waar het sociaal beleid raakvlakken heeft met kerncompetenties van Europa, zoals de interne markt. Als mensen naar andere landen reizen en ze willen zorg of overdracht van hun pensioen, dan is het handig dat dit geregeld is.
- Europa kan sociale standaarden in de wereld zetten. Rechtvaardige behandeling van werknemers en een gezond arbeidsklimaat is weliswaar belangrijk in Europa, maar hanteren we dezelfde standaard voor import goederen? Een sociaal Europa stopt niet bij de buitengrenzen. Progressieve regels moeten, in samenspraak met partners en zonder de WTO regels te ontwijken, opgesteld worden om landen zoals China en India te dwingen meer te doen om werknemers te beschermen. Ook dat is sociaal.
- De interne markt en globalisering leveren gemiddeld gezien stevige voordelen (werkgelegenheid, welvaart...) voor de lidstaten, en met name Nederland als handelsnatie. Die baten zijn evenwel niet altijd gelijk verdeeld, en er zijn ook mensen die eerder kosten maken dan baten ontvangen. Europa en de lidstaten kunnen samen bezien hoe de baten zo goed mogelijk verdeeld kunnen worden. Het huidige systeem waarin vooral structuurfondsen die rol vervullen dient geheel of ten dele herzien te worden (zie fiche 5).
- Veel lidstaten, waaronder Nederland, hebben private partijen gecreëerd om publieke belangen te dienen, onder meer in onderwijs, gezondheidszorg, woningcorporaties etc. Dit mag volgens interne markt- en mededingingsregels. Er zijn talloze voorbeelden binnen Europa. Echter, bij private partijen is het afbakenen van de grenzen en het stellen van duidelijke condities essentieel, in het belang van Nederlandse belastingbetalers en consumenten. Hierbij is een pro-actieve rol van Nederland van groot belang. Door in vroeg stadium met Brussel te overleggen kunnen door Nederland gewenste constructies in de juiste banen worden geleid.

Vergrijzing en flexicurity

Het is voor twee onderwerpen nuttig om meer specifiek aan te geven wat belangrijke uitdagingen zijn, en het beleid dat daar bij past:

- Vergrijzing, migratie en kennis
- Flexibilisering arbeidsmarkt (flexicurity), technologische ontwikkeling en globalisering

Demografische ontwikkeling, migratie en kennis

- De demografische ontwikkelingen zullen, al op korte termijn, leiden tot krapte op de arbeidsmarkt. De krapte is niet gelijk gespreid en doet zich vooral voor in bepaalde beroepsgroepen.
- Gezien de economische gevolgen van de demografische ontwikkelingen, is de verwachting dat dit zal leiden tot een toename van toegestane gerichte migratie om de veranderingen ten dele op te vangen. Het beter gebruik maken van ongebruikt potentieel (langer werken, arbeidsparticipatie vrouwen en andere bevolkingsgroepen) is ook deel van het antwoord.
- De migratie waarvoor in ieder geval een deel van de Lidstaten zal kiezen kan door het wegvallen van de grenzen alleen plaatsvinden door het hanteren van gezamenlijke voorwaarden door de Lidstaten. Bij migratie is het van groot belang dat een actief integratiebeleid wordt gevoerd, zodat migranten niet verloren gaan in hun nieuwe wereld en de nieuwe aanwas leidt tot frictie. Brede acceptatie van migratie is een must. En dus moeten bij migranten ook normen en waarden bekend en aanvaard zijn, en in principe de taal min of meer goed worden gesproken bij aankomst of kort daarna. Het potentieel van migranten moet optimaal gebruikt worden, net zoals bij alle werknemers, dat is in ieders belang. Dit vergt een actieve en geen vrijblijvende follow-up door middel van training, mentoring, enz.
- De demografische ontwikkelingen zijn ook reden, om heel precies en continu na te gaan waar krapte kan ontstaan en die aan te pakken door middel van gericht arbeidsmarktbeleid (veel aandacht voor opleidingen) en met invloed op bepaalde onderwijscurricula.

Modernisering arbeidsmarkt (flexicurity), technologische ontwikkeling en globalisering

- De term flexicurity krijgt veel aandacht op dit moment, als onderdeel van de Lissabonstrategie. Nederland en vooral Denemarken zijn voorbeeldlanden. Aan de ene kant staat flexibiliteit. Aan de andere kant de actieve steun aan individuen door middel van levenslang leren en actieve begeleiding die ervoor zorgen dat mensen verandering aan kunnen, en er voordeel mee doen. Verandering is niet buiten te sluiten en dus heeft de overheid een taak om mensen op verandering voor te bereiden. En als taak ervoor te zorgen dat verandering mensen niet buiten sluit.
- Nederland en de PvdA moeten niet de kop in het zand te steken en weigeren de noodzakelijke veranderingen door te voeren, omdat modernisering van de arbeidsmarkt niet goed zou liggen. De prijs voor op korte termijn kiezer- en vakbondsteun zal op lange termijn duur betaald worden. De PvdA dient juist in te zetten op de zekerheden bieden in de toekomst. Alleen door een actief arbeidsmarktbeleid met meer investeren in mensen, door opleiding, onderwijs en training kunnen mensen voor een zelfstandige toekomst worden uitgerust en kan de concurrentie met andere werelddelen het hoofd worden geboden. Ondanks de kosten speelt min of meer vrije toegang tot kinderopvang hierbij ook een belangrijke rol. Flexibiliseren betekent juist mensen goed uitrusten voor een vluchtigere arbeidsmarkt.

FICHE 4 – EUROPA IN DE WERELD

Samen sterker

De roep om een duidelijke stelling name door Europa in een onzekere wereld neemt toe. Dit is logisch. Europese burgers begrijpen instinctief heel goed dat een verenigd Europa veel meer kan doen voor internationale gerechtigheid dan 27 landen, ieder voor zich.

Met de opkomst in economisch en financieel, maar ook, en vooral, in militair opzicht van landen als China, India en Brazilië (de zogenaamde BRIC's), en een terugkeer van Rusland als sterke speler op het wereldtoneel, wordt de relatieve machtspositie van Nederland (nog) geringer. Meer dan ooit is het daarom zaak voor Nederland om zich hechter aan te sluiten bij de groep landen waarin het een sterke invloed kan uitoefenen.

De laatste jaren is er vooruitgang geboekt met het optuigen van een serieus Europees buitenlands beleid. Dit ging met horten en stoten maar de trend is overwegend positief. Waar Europa diep verdeeld was in de jaren 90 over het uiteenvallen van Joegoslavië - en door die verdeeldheid de oorlog aanwakkerde - is er nu een heldere Europese strategie. De wijze waarop Europees ontwikkelingsgeld wordt besteed is verbeterd (al kan het nog altijd sneller en efficiënter). Het politieke gewicht van Europa - lange tijd onze Achilles' hiel - is toegenomen. Kijk naar Libanon, Oekraïne, Congo of het diplomatieke overleg over Iran. Als Europa bereid is initiatieven te nemen en eensgezind optrekt zijn er duidelijk resultaten mogelijk.

Het nieuwe verdrag (Verdrag van Lissabon) zal de EU helpen om sneller en effectiever op te treden. Het omslachtige en inefficiënte systeem van het roulerende voorzitterschap - elke 6 maanden nieuwe mensen en nieuwe prioriteiten - zal worden vervangen. Diplomatie en hulp zullen worden geïntegreerd in een Europese "diplomatieke dienst", zodat de spreekwoordelijke linker- en rechter hand beter samen werken. Met grotere zeggenschap voor het Europese Parlement zal ook de democratische legitimiteit worden versterkt.

De komende jaren moet de PvdA zich actief opstellen, in het Europese Parlement en elders, om ervoor te zorgen dat Europa de rol speelt in de wereld waar de burgers om vragen: actief en vol zelfvertrouwen; inspelend op nieuwe kansen en uitdagingen en waar het beschermen van de kwetsbaren wereldwijd de leidraad vormt.

Actieve opstelling gevraagd:

Holistische strategie

De wereld is misschien niet onveiliger maar wel ingewikkelder; en complexe problemen vereisen geïntegreerde strategieën. Dit is de duidelijke conclusie van de afgelopen jaren, of het nu gaat om de Balkan of het Midden Oosten; Afghanistan of Darfur/Chad. Daarom moet de nieuwe HV / Vicepresident van de Commissie in staat worden gesteld om het hele spectrum van Europese instrumenten te mobiliseren: diplomatie, hulp, handel, crisisbeheersing operaties (zowel civiel als militair) etc. Een dergelijke holistische benadering is nodig en dient vertaald te worden in de opzet van de Europese "diplomatieke dienst".

In principe is de EU, meer dan wie dan ook, in staat om dergelijke geïntegreerde strategieën vorm te geven. Maar in de praktijk hebben conservatieve krachten de fragmentatie en versnippering in de hand gewerkt. Ook mensen die over het

algemeen sceptischer staan tegenover Europese integratie erkennen dat op het vlak van buitenlands beleid enorme schaalvoordelen zijn te behalen.

In dit kader, op welke vlakken is vooruitgang een must, met name ook vanuit sociaal democratisch oogpunt? Een aantal punten springen in het oog.

- **Europa en mensenrechten**
Europa moet staan voor de eigen waarden. Als mensenrechten systematisch worden geschonden, verkiezingen worden gemanipuleerd of internationale regels worden overtreden, dan hoort daar een duidelijk en consequent Europees antwoord op te komen. Van Birma/Myanmar tot Tibet en Zimbabwe, maar ook Guantanamo/CIA vluchten en wat bondgenoten zoals Saoedi-Arabië of Pakistan doen.
- **Gezamenlijk sanctiebeleid**
Europa dient een sterk sanctiebeleid te ontwikkelen en toe te passen. Besluitvorming over economische en financiële sancties zal bij gekwalificeerde meerderheid moeten plaatsvinden, in plaats van de huidige unanimiteit. Een harmonisatie van de uitvoering en controle op de naleving van de sancties, inclusief de bestraffing van overtredingen, zal de effectiviteit van de sancties doen toenemen. Een compensatie van verliezen voor Europese bedrijven zal tevens bijdragen aan de acceptatie en naleving van de sancties door Europese bedrijven.
- **Gemeenschappelijk beleid over export van wapens**
Een bindend gemeenschappelijk beleid ten aanzien van de export van wapens en dual-use goederen is noodzakelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een Europese verordening zoals die, die geldt voor de controle op de export vanuit de Europese Unie van dual-use goederen. Besluitvorming over de export van wapens en dual-use goederen zou met gekwalificeerde meerderheid moeten plaatsvinden, in plaats van de huidige unanimiteit. Lidstaten met een belangrijke productie van deze goederen en technologie en daaraan verbonden dienstverlening zouden daardoor minder gemakkelijk prioriteit kunnen geven aan hun commerciële belangen boven humanitaire overwegingen.
- **Gemeenschappelijk defensiebeleid**
Een gemeenschappelijk defensiebeleid voor missies buiten de EU, inclusief de gemeenschappelijke markt voor defensiematerieel en -technologie kan defensie goedkoper en effectiever maken. Een zelfstandige Europese militaire organisatie zal het mogelijk moeten maken dat de nodige militaire bescherming kan worden geboden aan niet-militaire vredes- en veiligheidsactiviteiten van de Europese Unie. Deze Europese defensieorganisatie zal niet de taken en activiteiten van de NATO mogen dupliceren. De gemeenschappelijke Europese markt voor militair materieel en technologie zal moeten worden versterkt om door schaalvergroting en standaardisatie de kosten te kunnen drukken. Daardoor zullen bestaande defensiebudgetten effectiever besteed kunnen worden en/of middelen vrijgemaakt kunnen worden voor andere vredes- en veiligheidsactiviteiten.
- **Europees Nabuurschapbeleid**
Europa heeft groot belang bij dat de landen rond de Unie (Oost-Europa, Balkan, Midden Oosten en Noord Afrika) zich ontwikkelen in de richting van sterkere democratie, rechtstaat en meer respect voor mensenrechten. Het Europees Nabuurschapbeleid (ENP) is een goede poging om pogingen tot hervormingen in die landen - voor zover aanwezig- te steunen. Maar de politieke dimensie is zwak. En waar de wil om te hervormen ontbreekt (Wit-Rusland, Syrië etc.), durft Europa niet écht maatregelen te nemen. De EU heeft een politiek scherper ENP nodig met een duidelijker relatie tussen hoe landen presteren en wat de EU doet.

Dus: wie écht hervormt krijgt meer steun (geld, visa's etc.). Waar regeringen weigeren, worden die gekort terwijl niet-gouvernementele organisaties (NGO's) meer geld krijgen. In extreme gevallen stort de EU het geld dat jaarlijks beschikbaar is op een zichtrekening, om openbaar te laten zien hoeveel het regime haar eigen bevolking onthoudt.

- **Europees ontwikkelingsbeleid**

Een duidelijk en coherent ontwikkelingsbeleid dient ter ondersteuning van de *soft power* die de EU uitdraagt. Ontwikkelingssamenwerking dient daarom een duidelijke plaats binnen, en ter aanvulling van, het algemene buitenlandsbeleid van de EU te krijgen. Centraal hierin staan de bevordering van duurzame ontwikkeling, armoedebestrijding en het behalen van de Millennium doelen met speciale aandacht voor de bevordering van sociale rechtvaardigheid en gender gelijkheid.

- **Uitlenen civiele experts voor opbouw democratie**

Er is een groot internationaal tekort aan zgn. civiele experts (politie, rechters, douane etc.). Die zijn hard nodig om fragiele staten, na jaren van conflict, weer op de been te helpen. Net zoals we militaire *rapid reaction forces* hebben moet de EU een corps van civiele experts hebben die goed zijn getraind en snel kunnen worden ingezet. Als je die van geval tot geval bijeen moet sprokkelen duurt dat te lang.

- **Europese financiering voor missies**

Europese missies, of ze nu civiel of militair zijn (of een combinatie) moeten uit de reguliere EU begroting worden gefinancierd. Het huidige systeem (ieder betaalt voor zijn eigen mensen) benadeelt landen die risico's durven nemen en bevordert free rider's gedrag.

- **Vertegenwoordiging in internationale organen aanpassen aan de realiteit**

Internationaal is macht snel aan het verschuiven; grofweg van het "Westen" naar opkomende landen zoals China, India maar ook Brazilië, Zuid-Afrika, Indonesië etc. Sociaaldemocraten hebben er uiteraard geen probleem mee dat de wereld, in zekere zin, democratischer wordt. Europa moet investeren in het opbouwen van relaties met deze nieuwe spelers en niet krampachtig vasthouden aan privileges in de gevestigde internationale architectuur. Een EU zetel in het IMF en de Wereld Bank, plus een gewijzigde G8, ligt voor de hand.

- **Minder dogmatisch denken bij buitenlands beleid**

Buitenlands beleid is het gedrag van anderen proberen te veranderen. Impliciet betekent dat je praat met iedereen die invloed heeft. Dus ook groepen en landen die in onze optiek problematisch zijn. Dit doen we met Iran, en zelfs Hezbollah. Maar niet Hamas. Het is tijd dat de EU gaat praten met Hamas: niet omdat we het eens zijn maar omdat een eventueel vredesakkoord zonder betrokkenheid van Hamas geen kans maakt.

FICHE 5 – HET EUROPESE BUDGET

Twee grote opgaven voor het Europese Parlement

Er zijn twee grote beleidsuitdagingen tijdens de volgende zittingsperiode van het volgende Europese Parlement.

1. Herziening van de financiële perspectieven na 2013 (de Europese meerjarenbegroting), en
2. Verdere hervorming van het Gemeenschappelijke landbouwbeleid.

Bij de financiële perspectieven moeten we afstappen van de boekhoudersmentaliteit en inzetten op een beleid dat groei en werkgelegenheid bevordert. Het gaat hierbij om maatregelen die gegeven hun schaal, internationale karakter en verbondenheid met de interne markt, beter op Europees niveau kunnen worden gerealiseerd. Hierbij spelen ook grote nieuwe milieutechnologieën een belangrijke rol.

Tegelijkertijd valt de ratio voor inkomenssteun voor boeren steeds meer weg nu gestegen voedselprijzen en de nadruk op biobrandstoffen nieuwe mogelijkheden bieden. Binnen de begroting moeten wij dus een radicale omslag maken naar investeren in mensen, onderzoek, milieu, infrastructuur en technologie – met minder nadruk op landbouwuitgaven en Europese steun voor achtergebleven gebieden voor zover er geen nadrukkelijke “*earmarking*” voor dergelijke doelstellingen is¹. Daarbij is een betere verdeling van verantwoordelijkheden voor de uitvoering van het budget, tussen Lidstaten en de Commissie, wel essentieel voor succes (“*shared management*”). Op dit moment zijn de administratieve lasten die met Europese middelen komen over het algemeen veel te hoog terwijl Lidstaten ook steken laten vallen in de uitvoering.

Het terugdringen van de boekhoudersmentaliteit heeft vele facetten. Een belangrijke uitleg voor de “*juste retour*” houding komt voort uit de opzet van de inkomsten van de Unie. Ruim 70% zijn directe afdrachten van de Lidstaten.

De eigen middelen van de Unie, die gemeen hebben dat ze niet goed aan een bepaalde Lidstaat toe te wijzen zijn, speelden vroeger een belangrijke rol. Deze rol is nu veel kleiner, met als gevolg dat men meer kijkt naar de (negatieve) impact van afdrachten op de nationale begroting terwijl de voordelen vaak indirect zijn en moeilijk te becijferen.

Nederland moet zich richten op Europese prioriteiten en op te lossen problemen, en niet in eerste instantie en alleen op de directe, korte termijn, netto balans. Dit vergt ook van het huidige kabinet een belangrijke verandering. Een deel antwoord om dat te bereiken is een grotere rol voor de “eigen middelen”. Europese heffingen en belastingen voor Europese doelstellingen. Een heffing op trans Europese en internationale vluchten is daarbij een goed begin, die ook kan bijdragen aan milieu doelstellingen.

Zie voor een meer technische uitleg over het budget annex 2.

¹ Op dit moment gaat ruim 60% van de structuur fondsen voor de armste regio’s (ruim 80% van deze fondsen) naar “Lissabon earmarked” beleid. Voor de rijkere regio’s die gezamenlijk 16% van die fondsen gebruiken is het percentage rond 80%.

FICHE 6 – GRENZEN AAN EUROPA

Recente en toekomstige uitbreidingen

De uitbreidingen van de Europese Unie in 2004 en vooral in 2007 zijn, in Nederland en andere Lidstaten, niet altijd met enthousiasme ontvangen. Het verschil in economische en democratische ontwikkeling van de nieuwe ten opzichte van de oude lidstaten stuitte op afwerende en defensieve reacties. De steeds groter wordende Unie roept de vraag op: waar ligt de grens van 'Europa'? Kunnen de Oekraïne en Wit Rusland ooit lid worden? En Rusland? Of spiegelt het Eurovisie songfestival de toekomst met landen als Georgië, Azerbeidzjan of zelfs Israël?

De Europese Unie stelt in het Verdrag van Maastricht dat elk *Europees* land dat de principes van de Unie onderschrijft het lidmaatschap mag aanvragen. Wat betekent Europees land en over welke principes gaat het?

De Unie is in gesprek met Turkije, Kroatië, Macedonië (FYROM) en in mindere mate met Albanië, Servië, Montenegro en Bosnië-Herzegovina. Turkije is het allerheetste hangijzer. Daarom beperken we ons tot deze uitbreiding. Turkije heeft al sinds 1963 een associatieovereenkomst met de Europese Unie en vroeg in 1987 officieel het lidmaatschap aan. De onderhandeling over toetreding lopen sinds oktober 2005. Hieronder in het kort de voor's en tegen's van de toetreding van Turkije.

Positie PvdA over uitbreiding Turkije

De PvdA stelt dat "*Uitbreiding van de EU? Voor de PvdA is en blijft het uitgangspunt dat Europese landen die het willen en die daartoe in staat zijn, in principe de mogelijkheid moeten hebben om toe te treden tot de EU.*"

En specifiek over Turkije: "*De PvdA vindt dat Turkije op termijn lid kan worden van de EU, maar dan moet het land wel aan alle politieke, sociale en economische voorwaarden voldoen. Verdere uitbreiding van de EU op termijn is goed voor Nederland en goed voor de veiligheid en stabiliteit in ons deel van de wereld.*"²

Voor toetreding Turkije

- **Brugfunctie**

Turkije is een modern land waarin de grote meerderheid van de bevolking moslim is. Dat is iets anders dan een islamitisch land. Door deze beide kanten, modern en westers gericht en overwegend islamitische gelovig, kan Turkije een brug zijn tussen het christelijke Europa en de streng gelovige islamitische en arabische landen. De gelovigen in sommige islamitische landen lijken te radicaliseren. Dit heeft effect op de buitenlandse relaties van de Europese Unie, maar ook op de orde in de EU zelf, daar de EU een groeiende islamitische migrantenpopulatie heeft. Turkije zou een *go-between* kunnen zijn tussen deze twee werelddelen.

- **Militaire macht – stabiliserende factor**

Turkije is een NAVO-land en heeft een groot militair apparaat. In het verleden bleek Turkije van strategisch belang bij militaire operaties in het Midden-Oosten. Een partner met grote militaire macht en met een stabiele regering in een ontvlambare regio aan de buitengrenzen van Europa is mogelijk voor de EU van groot belang.

² Zie www.pvda.nl – positie dd 12.4.2006

- **Enige islamitische land met scheiding kerk – staat.**
Zoals hiervoor reeds opgemerkt is een land met een meerderheid aan moslims niet hetzelfde als een islamitisch land. Turkije is het enige land tussen de moslim-landen met een officiële scheiding tussen kerk en staat. Deze scheiding is al verankerd in de Turkse staat sinds Atatürk, kortom als sinds een kleine eeuw. Alhoewel godsdienst een ook de radicaliserende islam een grote rol speelt in Turkije, is de regering niet overgeleverd aan de machtstrijd in de moskee. Hier staat evenwel tegenover dat de democratie, zoals nu blijkt, beperkingen heeft in deze context (zie bij 'tegen').
- **Economisch afzetgebied.**
Turkije vormt met haar 70 miljoen inwoners een grote potentiële afzetmarkt voor Europa. Ook heeft Turkije een enorm arbeidspotentieel, zowel in meer ambachtelijke beroepen als in hoog-opgeleiden. Door de banden met de in Europa wonende geëmigreerde familie en door geremigreerden, is er ook een aanbod van meertalige Turken.

Tegen toetreding Turkije

Het spreekt vanzelf, de tegens zijn dezelfde argumenten als de pro's, maar dan anders belicht:

- **Omvang Turkije ontwricht stemverhouding in de EU**
Met haar 70 miljoen inwoners komt Turkije voor wat stemmen in de Raad en Europees Parlement betreft gelijk in de topliga, na Duitsland binnen. Dit betekent dat de stem van Turkije meteen vanaf het begin heel zwaar weegt bij beslissingen. Is het wenselijk dat een land, dat in economie, cultuur en democratie (zie hieronder) nog behoorlijk afwijkt van de overige lidstaten, vanaf het begin deze invloed heeft? Een andere stemverhouding voorstellen is niet mogelijk, want discriminerend.
- **Situatie democratie en mensenrechten**
Alhoewel Turkije er veel aangelegen is om een modern land te zijn en ook als zodanig over te komen, zijn er in de maatschappij tal van ondemocratische sporen aan te treffen. Zo zijn de Koerden nog steeds een opgejaagd volk, is de 'genocide' op de Armeniers onbespreekbaar en is er op de rechtspraak en de situatie van vrouwen nog veel aan te merken. Daar Turkije een enorme tweedeling kent in hoogopgeleide/stadse bevolking ten opzichte van rurale/'achtergebleven' bevolking, zal het een lange tijd duren om de gehele bevolking enigszins op het gemiddelde niveau van de EU te brengen.
- **Mythe scheiding kerk-staat.**
Alhoewel de scheiding kerk en staat al door Atatürk werd ingevoerd, staat deze scheiding erg onder druk. De laatste regeringen hebben bij herhaling voor essentiële vragen gestaan, waarbij vooral de positie van de vrouw het discussiepunt is (hoofddoekjes, deelname publieke posities, toegang onderwijs etc). De islamisering aan Turkije's grenzen laat zijn invloed gelden op de regering in Ankara. Het effect kan evenwel ook zijn dat Turkije terug valt naar een semi-democratisch land gecontroleerd door het leger.
- **Economie**
Turkije is economisch een enorm verdeeld land, met enorme armoede aan de ene kant en grote rijkdom aan de andere. De armoede doet zich steeds sterker voor richting oosten van Turkije. Het betrekken van dit deel van Turkije's bevolking, overwegend ouderwets en ruraal geschoold, bij de EU is een *tour de force* zoals de EU deze in haar uitbreiding nog niet heeft gekend.
- **Sociaal- en culturele verschillen**
Het verschil in geloofsovertuiging - en belijdenis en de tradities van het Turkse

volk ten opzichte van de overwegend christelijke bevolking van de EU is groot. De modernisering heeft Turkije dichterbij gebracht, maar de verschillen met het minder moderne, economisch ook minder ontwikkelde bevolkingsdeel van Turkije springen erg in het oog en brengen bij de EU burgers onrust teweeg.

- **Gebrek steun bevolking EU**

De recente uitbreiding is onverwacht wrijvingsloos verlopen. Toch is de invloed van de uitbreidingen voelbaar. De interne sociale cohesie van de EU is verminderd. Daarom vreest de EU burger de uitbreiding met Turkije, alhoewel velen de strategische belangen van een band Turkije onderkennen. Een aansluiting van Turkije bij de EU zal, mild uitgedrukt, niet zonder slag of stoot gaan en het ontstaan van een klasse 'EU lid 2^e rang' is niet ondenkbaar.

Alternatieven

De onderhandelingen lopen al lang en het debat blijft onverminderd fel. Het is duidelijk dat bepaalde Lidstaten sterke twijfels hebben of het uiteindelijke Lidmaatschap van Turkije wenselijk en mogelijk is. Nog steeds is de richting van de onderhandelingen: wordt het nu ja of nee, niet duidelijk. Belangrijk is daarom ook aan een 'plan B' te denken. Wat nu als blijkt dat Turkije niet voor alle Lidstaten acceptabel is als lid van de EU? De gevolgen van een afwijzing zijn groot en moeten opgevangen worden. Het uitstellen van de onderkenning dat er grote risico's zijn verbonden aan de huidige manier van doen staat gelijk aan struisvogelpolitiek.

Er lijken twee alternatieven te zijn:

1. Associatie

Begin al vroeg met een verder gaande associatie van Turkije welke verschillende beleidsterreinen omvat, inclusief een zeer ruime allocatie voor de structuurfondsen. Stel voor deze beleidsterreinen Turkije gelijk aan Lidstaten voorzover het de voordelen van beleid betreft (uiteraard niet het besluitvormingsproces, dat de bevoegdheid blijft van de Lidstaten). Toetredingsonderhandelingen kunnen eventueel ook met deze status doorgaan. Het besluit kan evenwel ook zijn, Turkije geen EU-lid maar wel geassocieerd lid. Steun in verschillende vormen zal Turkije dicht bij Europa moeten houden en de verlokkingen van de radicaliserende islam moeten temperen. De focus van Turkije blijft zo op Europa gericht en niet op het Midden-Oosten.

2. Afwijzen lidmaatschap in vroeg stadium

Een echt alternatief is dit niet, maar meer een strategische overweging. Zodra duidelijk zou worden dat er onvoldoende steun is voor de toetreding van Turkije, moet de EU open kaart spelen. Turkije bungelt al lang en moet in zo'n geval niet verder aan het lijntje worden gehouden. Slik de bittere pil zo snel mogelijk en zeg duidelijk 'nee'. De Unie komt hiermee dan terug op een eerder voorgespiegelde belofte, gedaan door Turkije als aspirant-lid te accepteren. Bij een 'nee' moet EU wel instaan voor de gevolgen in de relatie met Turkije en strategische oplossingen vinden. Hetgeen gezien de lang vastgehouden verwachtingen van de Turkse bevolking niet eenvoudig zal zijn.

FICHE 7 – DE EUROPESE COMMISSIE

De Europese Commissie is de motor achter Europese samenwerking. De Commissie initieert alle nieuwe regelgeving. De Raad van ministers keurt de uiteindelijke voorstellen, meestal samen met het Europese Parlement dan goed of af. De nationale parlementen zullen met het Lissabon Verdrag een belangrijke rol krijgen, onder andere door middel van een soort rode kaart procedure.

Een commissaris positie staat qua invloed veelal hoger dan een Nederlandse minister. Neelie Kroes staat regelmatig in de grote internationale tijdschriften en dagbladen, alsook in de TIME top 100 van belangrijkste personen. Geen enkele Nederlandse minister kan daar aan tippen. De fiches hebben een aantal belangrijke prioriteiten naar voren gebracht. De Commissie, en de verschillende verantwoordelijke commissarissen, zullen de sleutelrol hebben om tot concrete resultaten te komen.

Een tweede element dat vermeld dient te worden, is dat vanaf 2014 de Commissie veel minder commissarissen zal hebben. Dat belooft een harde strijd te worden want een flink aantal Lidstaten moet akkoord gaan met het niet hebben van een Commissaris. Deze verandering zal de Commissie – en de individuele leden- veel Europees maken. Nu worden commissarissen, ten onrechte of niet, nog gezien als nationale vertegenwoordigers, en vaak gedragen ze zich ook op die wijze. Indien Nederland nu een goede kandidaat stuurt dan positioneert Nederland zich goed voor die onderhandelingen.

Een Nederlandse kandidaat

Zeer binnenkort, medio 2009, moet de Nederlandse regering besluiten welke kandidaat Commissaris voorgesteld gaat worden. Welke overwegingen spelen?

- **Europa heeft een conservatieve meerderheid.** Italië is net naar rechts opgeschoven. In het Verenigd Koninkrijk voelt de regering de hete adem van de "Torries". Duitsland is conservatief alsook Frankrijk, Polen, Griekenland, Tsjechië en Portugal. En in België hebben de sociaal democraten het niet best gedaan in de verkiezingen van vorig jaar. Alleen in Spanje lijken onze politieke vrienden goed stand te houden.
- **Nederland stuurt al 20 jaar "rechtse" politici naar het hart van Europa.** De laatste 4 Nederlandse commissarissen waren van de VVD en van het CDA: Neelie Kroes (VVD - mededinging), Frits Bolkestein (VVD – interne markt), Hans VandenBroek (CDA – buitenlands beleid) en Frans Andriessen (CDA - landbouw). De vroeger bestaande roulatie tussen PvdA, CDA en VVD lijkt ten onrechte los gelaten. Het is belangrijk dat elke grote Nederlandse partij min of meer regelmatig verantwoordelijkheid draagt op Europees vlak, om op die wijze ook verbonden te blijven met de grote internationale uitdagingen.
- **De buitenlandse driehoek van het kabinet** –eerste minister, buitenlandse zaken, defensie- is CDA en CU. De PvdA heeft ontwikkelingssamenwerking en Europese zaken maar staat op internationaal beleidsvlak relatief zwak in het kabinet. Een Commissaris positie is belangrijk voor de juiste balans tussen de partijen.
- De PvdA is een partij die het bevorderen van vrede, veiligheid, solidariteit, **mensenrechten** en de internationale rechtsorde voor staat. De veranderingen die het Lissabon Verdrag met zich mee brengen maken veel meer mogelijk.

Ambitie in Europees verband is geboden – voor een betere wereld. De Commissie speelt daarbij een centrale rol.

- De PvdA heeft een reeks **uitstekende potentiële kandidaten** die op tal van onderwerpen –en vooral op het vlak van onze prioriteiten- een positief verschil kunnen maken³.

Strategisch doel voor PvdA

Het verkrijgen van een commissaris post in 2009 moet een strategisch doel zijn voor de PvdA. Op het vlak internationale solidariteit –naast de andere prioriteit onderwerpen- valt in Brussel veel meer te bereiken dan in Den Haag.

Echter, hierbij moet wel een kanttekening worden geplaatst. Een goede Commissie post komt niet zomaar. Neelie Kroes kreeg haar zeer belangrijke post omdat ze bekend stond als effectief, een “tough cookie”, omdat ze een belangrijke en prestigieuze carrière achter de rug had én omdat ze een vrouw was. Kortom, de achtergrond van een persoon (in de breedste zin van het woord: carrière, politieke kleur, andere kenmerken zoals geslacht, enz) telt zeer sterk.

Wat in Nederland (of binnen de PvdA) gezien wordt als een kwalitatief goede kandidaat, speelt in bovenstaande context weinig mee. De concurrentie is sterk, landen sturen voormalige ministers en zelfs voormalige minister-presidenten. Nederland moet kortom met een goede kandidaat komen, van een vergelijkbaar niveau. Van welke partij die komt is heel belangrijk, maar niet het belangrijkste.

³ Er is voor gekozen om niet verder in te gaan op de vraag van kandidaatstelling.

Nederland verandert, Europa verandert, de wereld verandert.

De Europese verkiezingen van juni 2009 zullen plaats vinden in een algemene context van verandering.

Het lijstje van factoren die het gevoel van een bijna oncontroleerbare verandering aanjagen is lang: mondialisering die zich uit in toenemende economische onzekerheid (met wellicht een recessie op de koop toe), klimaat verandering, hoge energie prijzen, technische vooruitgang, demografische ontwikkelingen....

Veranderingen leiden tot onzekerheid. De potentiële *wINNERS* zijn zonder veel overtuiging omdat ze niet zeker zijn van de verbetering die altijd in de toekomst ligt. Kortom, ze zijn conservatief en afwachtend. En de *verliezers* van veranderingen zijn ronduit tegen afwijking van de status quo.

Europa speelt een grote rol in het begeleiden van en reageren op de verschillende veranderingen. De uitdagingen van de toekomst, welke in zeer veel opzichten een sociale dimensie als kern hebben (denk aan integratie migranten, Europa's soft power in de wereld, hogere voedsel prijzen en de impact op (globale) armoede, milieu en klimaatverandering, enz), liggen daarom op een gevoelig raakvlak. Het zijn onderwerpen die vooral de PvdA bezig zouden moeten houden.

Het is onmogelijk om met realistische denkbeelden en visies te komen zonder gevoeligheden te benoemen (Europa is wellicht niet populair en toch **moet** het, en met overtuiging!) en met open vizier tegemoet te treden. Tegelijkertijd worden deze onderwerpen – en vooral de Europese dimensie ervan – voor zover mogelijk genegeerd in politiek Nederland in het algemeen en door de politieke voorhoede van de PvdA in het bijzonder. Het "ligt" immers niet goed. Voor de EP verkiezingen kan de PvdA zich daartoe niet beperken als het geloofwaardig wil zijn.

De droom voorbij

Europa heeft in veel opzichten zijn droom waar gemaakt. Vrede en welvaart voor brede lagen van de bevolking zijn sterk verbonden aan het Europese project. Maar Europa is ondertussen de droom voorbij.

De recente uitbreidingen hebben de natuur van de Unie veranderd. Waar in de jaren 50 tot 80 bij de Europese pioniers sprake was van een Europese droom die met tijd en vertrouwen tot een politieke unie zou moeten leiden, wordt de Unie van 27 leden die van de kleinste gemene deler. Voor belangrijke beslissingen (Verdragen, Financiële Perspectieven, bepaalde andere voorstellen) speelt in de praktijk de perceptie van het directe nationale belang (vaak korte termijn, politiek, of anderszins specifiek van aard) boven het gemeenschappelijke belang.

De financiële perspectieven, overeengekomen in 2006, laten dit duidelijk zien. En ook het energie dossier. Rusland speelt met succes een verdeel en heers spel. Lidstaten sluiten bilaterale akkoorden, inclusief Nederland, gebaseerd op de illusie dat als we onze leveringen veilig stellen dat alles OK zal zijn. Alsof onze economieën, verbonden door de interne markt en de EURO, nog los van elkaar bezien kunnen worden en het woord solidariteit, in een nood situatie, niet voor buitengewone economische en politieke druk zal zorgen.

De huidige (politieke en institutionele) situatie is in de Europese context een *benchmark* geworden op basis waarvan gekeken wordt of een Lidstaat verder wil

gaan op een bepaald vlak. Men kijkt niet of minder naar het indirecte nationale belang, zoals Europa dat dient, maar meer naar de korte termijn en directe nationale belang. Alleen rampen en andere verregaande crises, zoals de subprime crisis of een opgebroken olie tanker, maken dat landen bereid zijn echte compromissen te sluiten in het algemene belang. Deze zgn. *status quo bias* legt beperkingen op over wat bereikbaar is. Het Lissabon Verdrag, aangenomen dat het van kracht wordt, zal daar relatief weinig aan veranderen.

Voor een verkiezingsprogramma is het in deze context verstandig om zeer nauwkeurig na te gaan wat de kleinste gemene deler is, voorafgaand aan de vaststelling van een standpunt. Immers, deze zal bepalen wat mogelijk bereikt kan worden. Loze beloftes of volledig onbereikbare doelstellingen moeten maar in zeer beperkte mate gegeven worden. (De doelstelling om de maandelijkse verhuizing van het EP te stoppen moet, hoewel zeer moeilijk bereikbaar, natuurlijk wel op onze agenda blijven staan...)

Populaire steun en het belang van supranationale samenwerking

Samenwerking is niet duurzaam indien het niet een brede steun van de bevolking heeft. Steun is geen kwestie van momentopnames maar moet gezien worden in een duurzaam midden tot lange termijn kader. Communicatie is van fundamenteel belang aangezien een gebrek aan brede steun op termijn zal leiden tot disintegratie en/of minder effectieve samenwerking, welke schade zal doen aan welvaart en welzijn in Nederland en Europa. (Let wel, een goede en breed gedragen communicatie is heel wat anders dan '*spin*'.)

Publieke opinie over de Unie laat een gemengd beeld zien. Gemiddeld genomen ligt de Unie goed in de nieuwe Lidstaten. Maar in veel "oude" meer noordelijke Lidstaten, en vooral in Nederland, Verenigd Koninkrijk en Zweden is de Unie minder populair en met name ook minder populair geworden in de laatste jaren. Het lijkt dat de toetreding van de nieuwe Lidstaten, en de daarbij gepaard gaande (tijdelijke) migratie, het negatieve imago van de Unie in de hand hebben gewerkt.

De werkelijkheid is echter complexer dan dat. Als we de cijfers nauwgezet bestuderen zien we ook dat juist in die landen waar de politieke elite negatief is over Europa en/of de netto budget transfer hoog op de agenda hebben gezet (ipv de grotere belangen die met Europa gemoeid zijn) de peilingen relatief negatief zijn. Dit geeft te denken. Financiële zaken zijn uiteraard zeer belangrijk. Maar de vraag hoe zulke onderhandelingen te spelen is legitiem als de manier waarop een schaduw werpt op de toekomst. Zover zijn we wellicht nog niet, maar het is wel tijd om op te passen. De huidige Nederlandse regering zou er goed aan doen dit in overweging te nemen.

De populaire steun voor de Unie werd in Nederland niet geholpen door de manier waarop de Unie omging met kleine landen zoals Portugal in vergelijking met Frankrijk en Duitsland. En terecht. Het is in dat kader belangrijk dat uitvoerende instanties werkelijk neutraal zijn, en altijd het belang van de Unie voorop stellen. Dat vergt veel politieke moed, die ook in Brussel wel eens ontbreekt. Een sterke onafhankelijke commissie is daarom bijzonder in het belang van kleinere Lidstaten, zoals Nederland.

Het Lissabon Verdrag, welke zal leiden tot minder commissarissen dan Lidstaten, zal in principe aan verbetering bijdragen⁴. Immers, de landen die geen commissaris meer hebben tijdens een periode zullen erop toezien dat de verantwoordelijke commissarissen niet langer '*nationale*' afgevaardigden zijn. Ze zullen erop

⁴ Vanaf 2014. Let wel, een protocol van het Verdrag van Nice voorziet dat dit al in 2009 het geval is. Kortom, indien Ierland het Verdrag in juni af wijst zal dit in principe de situatie zijn voor de eerstvolgende commissie.

aandringen dat werkelijk Europese belangen bovenaan de agenda staan. Een commissaris die dat niet doet zal zich snel tegenover een vijandig parlement vinden.

Supranationale samenwerking, met een onafhankelijk en sterk leidinggevende instantie, is kortom een absolute voorwaarde, vooral voor de kleinere en middelgrote Lidstaten. Dit is een belangrijk punt om te benadrukken, ook aangenomen dat de Unie vanaf volgend jaar een *full time* President van de Raad heeft welke, wellicht, samenwerking tussen regeringen zal versterken ten koste van supranationale samenwerking.

Ongeveer 22% van de Europese bevolking, of te wel zo'n 100 miljoen personen, leven van minder dan €22 per dag (aangepast voor kosten levensonderhoud). Ongeveer 23.5 miljoen personen leven van minder dan € 10 per dag (in Nederland zo'n 287 duizend mensen). Bijna 7 miljoen inwoners (!) hebben zelfs niet meer dan € 5 per dag om van te leven, een onmogelijke opgave⁵.

Eén van de voornaamste taken van de Europese Unie is om het welvaarts- en welzijnsniveau van de Europese burgers groter te maken, en om de kwaliteit van het leven in algemeen opzicht te verbeteren. Daarnaast bevordert de unie sociale en economische cohesie en solidariteit tussen Lidstaten en burgers. Armoede cijfers geven haarfijn aan wat in deze context de uitdagingen zijn. Achter elk cijfer schuilen echte mensen, die elke dag weer de uitdaging moeten aangaan om de touwtjes aan elkaar te knopen.

Terwijl de meeste armoede gevonden kan worden in de nieuwe Lidstaten, is het ook in de EU15 verre van afwezig. Niet minder dan 55% van de armen die minder dan € 22 per dag te besteden hebben leven in Duitsland, Spanje, Frankrijk, Italië en het Verenigd Koninkrijk.

Onderzoek geeft aan dat met name 4 groepen een relatief hoog risico hebben om in de "armoede groep" terecht te komen:

- Mensen tussen 18 en 65 jaar oud, met werk of zonder, alleenstaand een kind, en veelal alleenstaande moeders.
- Alleenstaanden van 65 of ouder, niet langer werkende (of nooit gewerkt hebbende), vaak vrouwen.
- Alleenstaande werklozen
- Families waar slechts één van de ouders betaalde arbeid heeft.

Onderzoek toont aan dat het onderwijs niveau en werkervaring van ouders een belangrijke bepalende factor is voor de mate waarin mensen in armoede statistieken terecht komen. Deze relatie, over de generaties heen, geeft te denken over onze onderwijs systemen. Maar er zijn ook belangrijke verschillen tussen Lidstaten, welke suggereren dat vooruitgang mogelijk is.

Kinderen van migranten hebben een hoger risico dan andere kinderen. Dit heeft te maken met een lagere arbeidsparticipatie graad, lagere inkomensniveaus, enzovoorts. En scholen slagen er slechts zeer ten dele in de achterstand die deze kinderen vaak bij aanvang van hun school carrière hebben weg te werken. OECD data toont aan dat hun scores in wiskunde en andere tests gemiddeld lager is dan voor andere groepen kinderen. Beleid om in de toekomst minder armoede te hebben begint, onder andere, bij een sterke aanpak van dit probleem zodat deze kinderen een mooie toekomst tegemoet kunnen zien.

Wat cijfers. Ongeveer 4 miljoen kinderen komen uit een "migranten familie" (beide ouders zijn niet in Europa geboren). 40% van deze kinderen leven in een huishouden dat rond de armoede grens leeft. Dat is dubbel zo veel als voor de rest groep. Dat percentage is hoger voor bijvoorbeeld Nederland, maar ook België en Spanje. Het is in deze landen hoger dan 50%.

⁵ Cijfers van Eurostat – referentie jaar 2004.

Sociale doelstellingen Lissabon strategie

Domein	Doel	Noodzakelijke vooruitgang
Arbeids participatie	70%	20 miljoen banen extra
Percentage bevolking met laag onderwijs niveau	<15%	40 miljoen burgers moeten naar een hoger onderwijs niveau
School ' <i>drop outs</i> '	10%	Ruim 2 miljoen kinderen teveel verlaten voortijdig school
<i>Life Long Learning</i>	12.5%	Ongeveer 8 miljoen meer personen zouden elk jaar deel moeten nemen in training.

Bron: Eurostat, DG Employment, Social Affairs and Equal Opportunities

Budget omvang en looptijd

Per jaar geeft de Europese Unie ruim EURO 100 miljard uit. Maar als het relatief wordt bekeken dan valt de omvang van het budget wel mee – het staat gelijk aan ongeveer 1% van het inkomen van de Europese Unie (ter vergelijking, de Nederlandse overheid geeft ruim 40% van het bruto binnenlands product uit).

Het Europese budget heeft sinds eind jaren 80 een looptijd van meerdere jaren. De huidige (en vorige) financiële perspectieven hebben een looptijd van 7 jaar – tot 2013. Met het Lissabon Verdrag krijgen de financiële perspectieven een minimum termijn van 5 jaar. De financiële perspectieven zijn relatief inflexibel. Dit komt voort uit de natuur van het budget. De nadruk die Lidstaten leggen op de netto balans (*"Wat betalen we en wat krijgen we direct, in financiële overdrachten, ervoor terug?"*) heeft hier in negatieve zin aan bijgedragen. Hoe verder een voorstel van de huidige (financiële) status quo af ligt, hoe moeilijker bereikbaar het is.

Inkomsten van de Unie

Het budget van de Unie moet op basis van het Verdrag in balans zijn. De Unie mag geen schulden aan gaan. Er zijn twee inkomsten bronnen: eigen middelen (30%) en een bijdrage van Lidstaten op basis van het bruto binnenlands product (70%). De eigen middelen speelden in het verleden een grotere rol. Door de toename van directe afdrachten is het debat over de *"juste retour"* of netto balans veel belangrijker geworden. Het gaat niet meer over het lange termijn belang, maar om directe nationale korte termijn belangen (*Hoeveel betalen we nu en hoeveel ontvangen we nu?*). Deze verschuiving heeft daarmee een contraproductief karakter gekregen. De complexiteit van het budget, met vele uitzonderingen en speciale regels, draagt ook niet bij aan duidelijkheid. De PvdA moet daarom inzetten op twee basis principes:

1. Een overzichtelijke en transparante inkomsten kant van de begroting is zeer wenselijk en een algemene doelstelling, onafhankelijk van de omvang van de begroting of prioriteiten aan de uitgavenkant. Uitzonderingen moeten afgeschaft worden.
2. De Unie moet meer *"eigen middelen"* krijgen, en minder directe afdrachten. Voor nieuwe *"eigen middelen"* moet vooral gezocht worden naar inkomsten die een echte Europese dimensie hebben en die niet effectief op nationaal niveau toegepast kunnen worden (subsidiariteit), zoals belasting op kerosine/vliegen.

Uitgaven

Aan de uitgavenkant van de Unie spelen twee grote politieke onderwerpen. Deze spelen vooral ook mee in het kader van de *"budget review"*.

De uitgaven kant moet in principe een duidelijke correlatie hebben met de politieke (lange termijn) prioriteiten van de Europese Unie. De Lissabon strategie welke concrete doelstellingen heeft op vlak van concurrentie kracht alsook op sociaal vlak kan hierbij een goed voorbeeld zijn. Maar hier moet wel worden opgemerkt dat sommige doelstellingen niet zozeer met budget kunnen worden na gestreefd maar meer met andere middelen (EU en nationale regelgeving en coördinatie) terwijl andere doelstellingen die wellicht lager in de rangorde staan door hun natuur heel duur zijn.

Wat zijn de grote posten op de EU begroting? Landbouw (rond 40%) en structuurfondsen (36%) zijn voor budget jaar 2009 veruit de grootste posten. In de loop van de periode zal het gewicht van landbouw aanzienlijk afnemen. De manier waarop structuurfondsen gebruikt worden is grondig herzien, met in het huidige systeem een sterke link met de Lissabon doelstellingen.

De vraag rijst echter of het budget de juiste prioriteiten heeft. Met stijgende wereldmarkt prijzen, is het nog nodig om enorm veel steun aan boeren te betalen, temeer daar met name grote en kapitaal krachtige bedrijven van profiteren? Is het mogelijk om met een aanzienlijke hervorming minder aan landbouw uit te geven terwijl de voedselvoorziening zeker gesteld kan worden en het behoud van het rurale erfgoed en rurale ontwikkelingsmogelijkheden niet verder worden achtergesteld bij de huidige situatie.

De structuurfondsen hebben de nadruk verlegd in vergelijking met het verleden. Ruim 80% gaat nu naar de armste regio's en een zeer groot deel van de fondsen dragen direct bij aan de Lissabon doelstellingen. De discussie over de toekomst van de structuurfondsen richt zich daarom vooral op twee punten:

1. "Rondpompen van geld" en de prioriteiten
2. Management systeem: verdeling verantwoordelijkheid Commissie – Lidstaten

Er wordt vaak gezegd dat de structuur fondsen die naar rijkere Lidstaten en regio's gaan niets anders zijn dan het rond pompen van geld. Daar is veel voor te zeggen en veel tegen in te brengen. De fondsen investeren geld in Europese en nationale doelstellingen. Ze richten zich op het creëren van de voorwaarden voor economische groei. Maar de fondsen gaan vooral ook over politieke cohesie.

Een Unie waarin beleid alleen in een deel van de Unie wordt uitgevoerd mist een belangrijke balans. Het is belangrijk –juist voor sociaal democraten- om de dimensie van Europese solidariteit staande te houden. Maar dan moeten die fondsen zich wel sterker richten op de Lissabon doelstellingen, en moeten ook oplossingen gevonden worden voor het systeem van "shared management", waarbij de Commissie verantwoordelijk is voor de fondsen maar de uitvoering ligt bij de Lidstaten. Deze mismatch leidt tot een gebrek aan controle door de Commissie terwijl onredelijk zware management structuren worden opgelegd aan Lidstaten. Een betere balans tussen kosten en resultaten van controle en beleid moet bereikt worden.

Verdere gewenste veranderingen

Twee onderwerpen moeten verder besproken worden waar het de uitgaven betreft. De eerste is (wederom) landbouw. En de tweede is energieconsumptie in combinatie met klimaatverandering.

Hoge prijzen op de wereldmarkt voor landbouwproducten heeft een enorme impact op met name arme mensen. Het heeft ook een impact op het Europese budget. De Unie bespaart miljarden EURO's omdat minder markt steun plaats hoeft te vinden. Kernvraag is hierbij waar dit budget voor te gebruiken. Moet het terug naar de Lidstaten of moet het aangewend worden om Europese en/of mondiale doelstellingen te bereiken?

Een aantal mogelijkheden liggen wat dit betreft voor:

- Financiering milenium doelstellingen VN
- Meer investingen in milieu doelstellingen, in de EU maar evt ook daarbuiten (grootste *potential gains* liggen in China en India⁶)

⁶ Berekeningen van het International Energy Agency en de OECD geven aan dat indien Europa zich aan de doelstellingen houdt (voor 2020), de CO2 productie vermindering overeenkomt met slechts 70% van de uitstoot toenames in China en India. China zal rond 2010 de VS voorbij schieten als grootste

- Investerings in voedsel productie in Derde Wereld

Transparantie

Het is, tot slot, van groot belang dat Europese middelen op transparante wijze gebruikt worden zodat de belasting betaler weet wat er met deze gelden gebeurt. Een belangrijke vooruitgang is daarbij geboekt. Voor landbouw uitgaven is nu eens per jaar bekend welk bedrijf steun heeft ontvangen en hoeveel. Hetzelfde staat vanaf 2008 te gebeuren voor de structuurfondsen. Dit soort initiatieven is van groot belang.

vervuiler. Daarmee samengaan, vraag naar energie (met name kolen en olie) zal in de komende 25 jaar met meer dan 50% toenemen. Bijna de helft van die toename zal voor rekening komen van India en China, en kolen (relatief zeer vervuilend) zal een groot deel vertegenwoordigen. De energie centrales die nu in China en India gebouwd worden zijn zeer vervuilend en zullen lang blijven staan.